

جریان شناسی جماعت انصار بیت المقدس

جریان شناسی جماعت انصار بیت المقدس

با گسترش دامنه فعالیت‌های گروه داعش و اعلام دولت اسلامی از جانب این گروه، یکی از جنبش‌های جهادی که با این خلیفه این گروه خودخوانده اعلام بیعت کرده و تحت پرچم این دولت قرار گرفت، جنبش انصار بیت‌المقدس در مصر بود که با استقبال داعش و سرکرده‌اش مواجه شد. انصار بیت‌المقدس حاکمان کشورهای اسلامی و کسانی را که تحت سیطره این حکومت‌ها هستند و علیه آنان قیام نمی‌کنند، کافر می‌داند؛ هرچند که هدف اصلی از تشکیل جنبش انصار الله، فعالیت در مسیر آزادسازی قدس بوده اما با سقوط اخوان المسلمین در مصر و تحولات 30 ژوئن فعالیت‌های این جنبش به داخل مصر تغییر جهت داد و دولت و ارتش مصر را هدف قرار داد. در این مقاله به معرفی و بررسی روند تشکیل و بزرگان و اهداف و قدرت نظامی انصار بیت المقدس پرداخته شده است.

مقدمه

«انصار بیت‌المقدس» جریانی جهادی - سلفی است که منطقه "سینا"ی مصر را به عنوان امارت اسلامی تحت سیطره خود اعلام کرده و با مرکزیت سینا در کشور مصر به جهاد و مبارزه با رژیم صهیونیستی می‌پردازد. فعالیت‌های این جنبش علیه رژیم صهیونیستی پس از انقلاب 25 ژانویه و در دوران حکومت اخوان‌المسلمین رونق گرفت.

اما با برکناری محمد مرسی و به حاشیه راندن اخوان توسط جبهه سکولار و نظامیان مصر، اسلام‌گرایان جهادی که پیش از این نیز عقیده‌ای به مبارزه سیاسی نداشتند، این اتفاق را تأییدی بر مدعای خویش دانسته و به مبارزه با حکومت کودتا پرداختند تا از راه جهاد، حکومت اسلامی را در مصر برقرار سازند.

با گسترش دامنه فعالیت‌های گروه داعش و اعلام دولت اسلامی از جانب این گروه به خلافت ابوبکر البغدادی، یکی از جنبش‌های جهادی که با این خلیفه خودخوانده اعلام بیعت کرده و تحت پرچم این دولت قرار گرفت، جنبش انصار بیت‌المقدس در مصر بود که با استقبال داعش و سرکرده‌اش مواجه شد.

انصار بیت المقدس که پس از بیعت با داعش، نام ولایت سینا را برای خود انتخاب کرده، فعالیت‌های خود را در مسیر توسعه نفوذ داعش در مصر پی‌گرفته‌اند.

مصر و سینا

پیش از پرداختن به جنبش انصار بیت‌المقدس، پرداختن به جغرافیای رشد و نمو این جریان امری ضروری است؛ چرا که کشور مصر و منطقه سینا هر کدام به سهم خود از اهمیت جغرافیایی و تمدنی برخوردار هستند که در تشکیل و رشد جریانات اینچنینی تأثیر گذار بوده‌اند.

کشور مصر را به یقین می‌توان یکی از مهم‌ترین مراکز تولید تفکر جهادی در قرن اخیر دانست؛ از آنجا که پس از قدرت گرفتن احزاب اسلام‌گرا در این کشور از یک سو و هجوم موج غرب‌گرایی از سوی دیگر، این سید قطب مصری بود که نخستین بار سخن از وجوب جهاد علیه حاکمان کشورهای اسلامی را به عنوان مبارزه با طاغوت‌ها مطرح کرد. وی توانست در همان ابتدای

فعالیت خویش کشور مصر را به لرزه درآورد تا جایی که تفکرات وی بذر گروه‌ها و سازمان‌های سلفی - جهادی را ابتدا در مصر و سپس در تمام کشورهای اسلامی افشاند.^[1] کشور مصر به جولانگاه جنبش‌های جهادی مبدل گشت. جنبش‌هایی از قبیل جماعت اسلامی جهاد، به رهبری شیخ عمر محمد عبدالرحمن (1967م)، سازمان تکفیر و هجرت به رهبری احمد شکری مصطفی (1972م)، سازمان آزادی‌بخش اسلامی، به سرکردگی صالح السریه (1974م) و سازمان جهاد به رهبری محمد عبدالسلام فرج (1979م).

در دهه نود به‌ویژه پس از پیمان کمپ دیوید میان مصر و اسرائیل، منطقه سینا به مصر بازگردانده شد و حکومت مصر موظف شد تا از هرگونه اقدام ضد اسرائیلی در خاک مصر جلوگیری کند. سرخوردگی اسلام‌گرایان از شکست کشورهای عربی در برابر اسرائیل و خشم روزافزونشان نسبت به پیمان کمپ دیوید آنان را بر آن داشت که منطقه سینا را به عنوان مرکز فعالیت‌های خود انتخاب کنند.

هم‌مرز بودن منطقه سینا با فلسطین اشغالی، نابسامانی وضعیت امنیتی سینا به دلیل پیمان کمپ دیوید که حضور نظامیان مصری را در سینا محدود کرده، جغرافیای ناهموار و کوهستانی سینا و شهرستان‌ها و روستاهای حاشیه‌ای در این منطقه از جمله عواملی هستند که در نظر جنبش‌های جهادی، از منطقه سینا محلی مناسب برای رشد و فعالیتشان ساخته است. گروه‌های جهادی که اخیراً در این منطقه به فعالیت مشغولند، عبارتند از: «مجلس شورای مجاهدین» که با نام اکناف بیت‌المقدس شناخته می‌شود، «سلفیه جهادی»، «جند الاسلام» و جماعت‌های «التوحید» و «الجهاد» که به انصار بیت‌المقدس ضمیمه شده است. اگرچه اکناف بیت المقدس تنها هدف خود را مبارزه با اسرائیل قرار داده است، اما سه گروه دیگر، علاوه بر مبارزه با اسرائیل، نبرد با نظامیان مصر را نیز بر عهده دارند.

انصار بیت المقدس

«خالد مساعد»، دندانپزشک مصری اهل سینا در سال 2001م تشکیلاتی جهادی را در این منطقه با نام التوحید و الجهاد تأسیس کرد. این جنبش بین سال‌های 2004 تا 2006 میلادی مسئولیت اقدام‌هایی مانند انفجار در شرم‌الشیخ و برخی مناطق دیگر مصر را بر عهده گرفت. از طرفی، عناصر جنبش‌های جهادی فلسطینی موجود در غزه مانند جیش الاسلام به رهبری ممتاز دغمش، همواره از طریق تونل‌های زیرزمینی، میان غزه و سینا در رفت و آمد بوده و با جنبش‌های جهادی مصری در ارتباط بودند.

جنبش انصار بیت‌المقدس در واقع از به هم پیوستن عناصر جهادی فلسطینی با جنبش التوحید و الجهاد، شکل گرفت که نام جماعت انصار بیت‌المقدس را برای خود انتخاب کردند و به درگیری با نظامیان مصری و رژیم صهیونیستی پرداختند.

برخی از تحلیلگران امنیتی عقیده دارند که انصار بیت‌المقدس یک جریان فلسطینی الاصل است که از ابتدا تحت عنوان "مجلس شورای مجاهدان اطراف بیت المقدس" تشکیل شده و فعالیت کرده است.

اما به هر ترتیب این جنبش را می‌توان جنبشی مصری - فلسطینی دانست که نیروهایش دارای تابعیت‌هایی از کشورهای فلسطین، مصر و اردن هستند.

هم‌زمان با انفجار خطوط انتقال گاز در منطقه سینا و پس از انقلاب 25 ژانویه 2011م، اولین بیانیه جنبش انصار بیت المقدس منتشر شد و از تشکیل جنبشی جدید در این منطقه خبر داد. این جنبش با ایجاد انفجارهای متعدد در خطوط انتقال گاز به اسرائیل، اعلام حضور کرد و نام خود را بر سر زبان‌ها انداخت.

یک سال پس از اعلام حضور جماعت انصار بیت‌المقدس، گروه‌های جهادی موجود در سینا با

ایمن الظواهری، سرکرده القاعده اعلام بیعت کردند و در پیامی وی را امیر محبوب و شیخ مجاهد خویش خواندند و خود را تا آخرین قطره خون تسلیم اوامر او اعلام کردند. تفکرات جنبش انصاربیت المقدس

این جنبش نیز مانند سایر جنبش‌های جهادی مصر، متأثر از افکار سید قطب بوده است. اما کتاب‌های جدید دیگری را نیز برای تغذیه فکری نیروهایش مورد استفاده قرار داده است، مانند کتاب اداره التوحش نوشته شخصی با نام «ابوبکر ناجی».

افکار این جنبش بر دو اصل استوار است: نخست، بندگی خداوند یکتا و تکفیر هر کسی که به این واقعیت ایمان ندارد. دوم، دعوت سایر بندگان به عبادت خداوند یکتا از راه تبلیغ دینی و اگر این راه مسالمت‌آمیز کارساز نبود، با استفاده از خشونت و زور؛ چرا که معتقدند هیچ‌کس در این امر از خود اختیاری ندارد.

بنابراین انصار بیت‌المقدس حاکمان کشورهای اسلامی و کسانی را که تحت سیطره این حکومت‌ها هستند و علیه آنان قیام نمی‌کنند، کافر می‌داند؛ چرا که این حاکمان مطابق با شرع الهی حکم نمی‌کنند و مصداق طاغوت هستند. این جنبش ارتش مصر را ارتش حکومتی کافر می‌داند.

هرچند که هدف اصلی از تشکیل جنبش انصار الله، فعالیت در مسیر آزادسازی قدس بوده اما با سقوط اخوان المسلمین در مصر و تحولات 30 ژوئن فعالیت‌های این جنبش به داخل مصر تغییر جهت داد و دولت و ارتش مصر را هدف قرار داد.

مهم‌ترین رهبران انصار بیت‌المقدس

1. هشام السعیدنی (معروف به ابوالولید المقدسی): شخصیتی فلسطینی از مادری مصری و پدری اهل غزه. وی یکی از مهم‌ترین کسانی بود که به عنوان سرکرده جماعت توحید و جهاد، در انفجار شرم‌الشیخ، دهب و نوبع شرکت داشت و پس از آن در اوایل سال 2008 میلادی به غزه گریخت و مقامات حماس از تحویل وی به مصری‌ها سر باز زدند و پس از چند ماه زندان، او را آزاد کردند.

السعیدنی در اکتبر 2012 طی بمباران هواپیماهای اسرائیلی در شهر جباليا در شمال غزه کشته شد.

2. ممتاز دغمش: رهبر جنبش جیش الاسلام در فلسطین که از دوران حسنی مبارک، به دلیل شرکت در حمله مسلحانه به کنیسه قدیسین در اسکندریه مصر مورد تعقیب بوده است، هرچند که خود این اتهام را رد کرده است.

وی با آغاز انتفاضة مسجد الاقصی در سال 2000 میلادی به عنوان رهبر یکی از کمیته‌های مردمی مقاومت، مبارزات خود را آغاز کرد، اما دیری نپایید که با تمایل به تفکر سلفیه جهادی، از این تشکیلات جدا شد و جیش‌الاسلام را تأسیس کرد و پس از اعلان مشارکت این تشکیلات در اسیر کردن «گلعاد شالیط»، نظامی اسرائیلی به همراه حماس در سال 2006م شهرت این تشکیلات بیشتر شد. اما در سال 2007 با اسیر کردن چند تبعه خارجی که روزنامه‌نگاری انگلیسی نیز در میان آنان بود، ارتباط میان دغمش و جنبش حماس تیره شد و به قطع ارتباط میان این دو جنبش انجامید.

ممتاز دغمش هم‌اکنون به پشتیبانی لجستیکی انصار بیت المقدس مشغول و بین غزه و سینا در رفت و آمد است.

3. شادی المنیعی: جوانی 26ساله اهل منطقه سینا که اطلاعات کمی از وی وجود دارد و به دلیل تفکرات و اقداماتش سازمان‌های امنیتی به شدت در پی وی هستند؛ چرا که دستگیری

وی را ضربه‌ای مهلک برای این تشکیلات می‌دانند.

وی هم‌اکنون رهبری جنبش انصار بیت المقدس را پس از ابو منیر [2] بر عهده دارد.

منیعی نیز در اقداماتی مانند انفجار در شهر طابا شرکت داشته و به عنوان رابطی میان انصار بیت المقدس در غزه با اعضای این جنبش که توسط حماس طرد شده بودند و در منطقه سینا به سر می‌بردند، فعالیت می‌کرد.

وی در ویدئوهای متعددی که در اینترنت منتشر شده است از تلاش خود برای برپایی امارت اسلامی در سینا سخن گفته است.

المنیعی مانند یک حاکم در منطقه شمال سینا رفت و آمد دارد، تا جایی که در انتخابات پیشین ریاست جمهوری مصر هنگامی که حمدین صباحی قصد داشت به سینا برود، منیعی وی را از آمدن به سینا برحذر داشت و او را تهدید به قتل کرد.

شادی المنیعی بارها تهدید کرده است که کشتی‌های عبورکننده از کانال سوئز را مورد حمله قرار خواهد داد و تا کنون تمام تلاش‌ها برای دستگیری وی بی‌نتیجه بوده است.

4. ابوقتاده المقدسی: وی دارای تابعیت فلسطینی است و به‌عنوان شخص دوم در جنبش انصار بیت‌المقدس شناخته می‌شود.

وی که به رابط میان ایمن الظواهری، سرکرده القاعده و جنبش‌های جهادی سینا معروف است، در 13 نوامبر 2011م نیروهای امنیتی مصر موفق شدند وی را به اتهام ربودن سه تن از نیروهای پلیس مصر و انتقال آنان به غزه و همچنین برنامه‌ریزی برای انفجار در پایگاه دوم پلیس منطقه عریش بازداشت کنند.

قدرت نظامی جنبش انصار بیت‌المقدس

به رغم اینکه این جنبش از قدرت نظامی زیادی برخوردار نیست، اما با این حال تا کنون ارتش مصر نتوانسته است به اقدامات این جنبش پایان بخشد یا ضربه‌ای شایان ذکر به این جنبش وارد کند و هنوز این جنبش مانند خنجر در پهلو مصر به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

با وجود اقدامات امنیتی فراوان حکومت مصر دلیل بقای این جنبش را می‌توان در گرو فعالیت تشکیلاتی قوی این جنبش و سری بودن اقدامات آن دانست، به علاوه پشتیبانی‌های نظامی و غیرنظامی که از عوامل وابسته به این جنبش در غزه وجود دارد.

این جنبش در نوار مرزی میان غزه و سینای مصر به ویژه در روستاهای المقاطعه، المهدیه و الظهیر حضور دارد. 20 تا 30 درصد از عناصر این جنبش دارای تابعیت خارجی یعنی فلسطینی، لبنانی، عراقی و لیبیایی هستند.

مهم‌ترین اقدام‌های عملیاتی جنبش انصار بیت المقدس

1. انفجارهای متعدد در خطوط انتقال گاز به اسرائیل که شمار آن به بیش از 17 انفجار رسیده است،
2. تلاش برای تخریب و به آتش کشیدن پایگاه دوم پلیس منطقه عریش در سینا و کشتن تعدادی از نیروهای پلیس محلی.
3. کشتن 25 نفر از نیروهای امنیت مرکزی مصر در 19 آگوست 2013 میلادی.
4. تلاش برای ترور وزیر کشور مصر، محمد ابراهیم، در سپتامبر 2013م.
5. حمله به اداره امنیت جنوب سینا با خودروی بمب‌گذاری شده در اکتبر 2013 و هدف قرار دادن ساختمان اطلاعات نظامی اسماعیلیه در همان ماه،
6. ترور سرهنگ دوم، محمد مبروک، مسئول پرونده اخوان المسلمین در سازمان امنیت ملی مصر، در نوامبر 2013،
7. منفجر کردن اداره امنیت مرکز دقهلیه در دلتای مصر در دسامبر 2013م که به کشته شدن

16تن از جمله 14تن از افسران امنیتی انجامید.

[1]. فواز جرجس، القاعده الصعود و الافول، ص42.

[2]. ابومنیر رهبر فکری این جماعت است که چند ماه پیش (در سال 2014 میلادی) به همراه پسرش طی حمله‌ای نظامی به روستای المهدیه در شهر شیخ زوید کشته شد.